

طراحی داخلی بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی در راستای بهره مندی سالمندان و معلولین جسمی حرکتی

حمیدرضا مینائی سرقین^{*۱}

۱- کارشناسی ارشد معماری داخلی، دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران. ایمیل: hamidrezaminaee@gmail.com

* نویسنده مسئول

چکیده

بقاع متبرکه شهر اردبیل با توجه به تعلق به دوران شکوفایی سلسله صفویه از نمونه های باقی مانده نفیس این دوره می باشد. امروزه اهمیت و ارزش دادن به سالمندان و معلولین خصوصاً در فضا های عمومی بر کسی پوشیده نیست. بسیار حائز اهمیت است که فضای معماری چه تصویر ذهنی در ذهن سالمند و معلول ایجاد می کند. با توجه به اینکه از بین رفتن ابنیه سنتی و تزئینات به کار رفته در آن ها یکی از معضلات میراث معماری منطقه میباشد نیاز به بررسی و تحلیل و ثبت تزئینات و ویژگی های معماری سنتی ایران جهت حفظ و انتقال به آیندگان بیش از پیش حائز اهمیت می باشد. با استفاده از عکاسی و برداشت از فضاهای موجود می توان زمینه ی لازم را جهت مطالعات آیندگان فراهم نمود. با ثبت و به روز رسانی این آثار می توان زمینه باز آفرینی و حفظ آنان را فراهم نمود. معماری ایرانی و تزئینات با شکوه نشان از هویت و عرصه ی تجلی اعتقادات مردم این سر زمین است. هنر های زیبا در عنوان تزئینات برای شکوه و زیبایی بنا تاثیر مستقیمی دارد و از این رو سبب شده تا مورد بررسی و توجه قرار گیرد. خصوصیات فنی مانند استحکام و دوام در ابنیه در همه ی فضا ها قابل مشاهده است و زیبایی خاصی به فضا بخشیده است.

کلمات کلیدی: اردبیل، شیخ صفی الدین اردبیلی، معماری سنتی، سالمندان، معلولین

Interior design of Sheikh Safi Al-din Ardebili's tomb for the benefit of the elderly and te physically disabled

Hamidreza minaei sarghein^{1,*}

1- Master of Interior Architecture, Faculty of Art and Architecture, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran. Email: hamidrezaminaee@gmail.com.

* Corresponding Author

Abstract

The holy shrines of Ardabil, due to belonging to the flourishing period of the Safavid dynasty, are among the exquisite examples of this period. Today, giving importance and value to the elderly and the disabled, especially in public spaces, is not hidden from anyone. It is very important what kind of mental image the architectural space creates in the minds of the elderly and the disabled. Considering that the destruction of traditional buildings and decorations used in them is one of the problems of the region's architectural heritage, the need to study, analyze and record the decorations and features of traditional Iranian architecture to preserve and transfer to the future is more important than ever. By photographing and capturing the existing spaces, the necessary ground can be provided for future studies. By registering and updating these works, it is possible to recreate and preserve them. Iranian architecture and magnificent decorations show the identity and expression of the beliefs of the people of this land. Fine arts in the title of decorations for the glory and beauty of the building has a direct impact and therefore has caused to be studied and considered. Technical characteristics such as strength and durability in buildings can be seen in all spaces and has given a special beauty to the space.

Keywords: Ardebil, Sheykh Safioldin Ardebili, Traditional Architecture, Erderly, Disabled.

۱- مقدمه

۱۳۹۹، ص ۲). برج مقبره ی شیخ صفی الدین اردبیلی موسوم به «گنبد الله» از نخستین بناهای تأسیس شده در مجموعه ی شیخ صفی الدین اردبیلی است. (برمکی، حسینی، ۱۳۹۷، ص ۳) اسناد متعلق به بقعه ی شیخ صفی الدین اردبیلی از نفیس ترین مجموعه اسناد شناخته شده ی دوره ی اسلامی ایران است (نقوی، روستایی، ۱۳۹۹، ص ۱۳ و ۱۴) بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی

آرامگاه شیخ صفی الدین اردبیلی یکی از مکان های تاریخی و باستانی شهر اردبیل در شمال باختری ایران و از آثار ثبت شده ایران در فهرست میراث جهانی یونسکو است. تزئینات در بقاع متبرکه باعث نمایان شدن زیبایی و شکوه معماری در بنا شده است. (اعتمادی پور، مهدی نژاد، صالح صدق پور،

انسان ضروری است که به نظر می‌رسد نور بخشی از نیازهای تغذیه‌ای بدن باشد (روشن، سعادت، ۱۳۹۹، ص ۴۷). ترکیب فضا، ابزار توضیح دیدگاه‌های اجتماعی در رابطه با روابط بین انسان و استفاده از فضا است (ملک میرزایی، کاظمی، ۱۳۹۹، ص ۸۸). در دیدگاه اسلامی فضای معماری، فضایی است که باید معماری با هدف تأمین نیازهای انسانی در آن رخ دهد و پایدار شود (مجیدی، صابری مقدم، حبیب، ۱۳۹۹، ص ۷).

بقعه؛ در میان زیرمجموعه‌های معماری، معماری آرامگاهی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و بخش ویژه و قابل توجهی از بقایای معماری دوره‌های گذشته را در بر می‌گیرد (احمدی، ۱۳۹۹، ص ۱۹۰).

شیخ صفی الدین اردبیلی؛ بقعه شیخ صفی الدین از نظر معماری و هنرهای اسلامی دارای اهمیت و ارزش خاصی است (مجربی، غلامی فیروزجائی، ۱۳۹۷، ص ۱۸۹).

بهره مندی؛ فضای شهری به عنوان زمینه‌ای برای وقوع زندگی اجتماعی می‌تواند در جهت ارتقای کیفیت زندگی گامی مؤثر باشد. (اسدپور، ریاحی دهکردی، ۱۳۹۹، ص ۸). کیفیت و جذابیت‌های فضاهای عمومی شهری به یکی از مهمترین سنجه‌های توسعه یافتگی و قابلیت زندگی در شهرها بدل گردیده است (بهادریان، پیربابایی، ۱۳۹۹، ص ۲).

سالمندان؛ سالمندی مرحله‌ای از زندگی انسان است که بطور طبیعی با کاهش توانایی‌های جسمانی و روانی همراه است (رمضانی اول، احدی، عسگری، نجات، ۱۳۹۹، ص ۵۱۲). سالمندی فرآیندی فیزیولوژیک و همگانی است که از لحظه‌ای لقاح آغاز می‌شود و در تمام عمر ادامه می‌یابد (رسولی فر، واحیدیان شاهرودی، جمالی، طهرانی، ۱۳۹۹، ص ۲۰۶). جمعیت سالمندان ایران در حال افزایش است و پیش بینی شده که به ۲۶٪ از کل جمعیت خواهد رسید (ورعی، مؤمنی، مرادی، ۱۳۹۸، ص ۵۸).

معلولین جسمی حرکتی؛ معلول جسمی-حرکتی به افرادی اطلاق می‌شود که به هر علت دچار ضعف، اختلال یا ناتوانی در سیستم حرکتی باشند یا برای تحرک به برخی وسایل کمکی نیاز داشته باشند (ذبیح قاسمی، طهرانی زاده، مردوخ، ۱۳۹۸، ص ۶). نظر به ویژگی‌های گروه‌های مختلف معلولان، فضاها باید به نحوی طراحی شود که امکان دسترسی آسان برای آنان را به راحتی فراهم کرده و بر سر راه آنان موانعی ایجاد نکند (محمودی، ۱۳۹۹، ص ۱۱۵).

مصادیق

حرم مطهر امام رضا (ع)؛ امام رضا (ع) هشتمین امام شیعیان هستند که در حدود ۲۰ سال در زمان هارون رشید امامت کردند (نتاج مجد، محمد زاده، ۱۳۹۹، ص ۱۵). امروزه در نظریه جدید ژئوپلیتیک شیعه، ایران به عنوان هارتلند این نظریه و مرکز جهان تشیع مطرح شده است. همچنین به دلیل دارا بودن شرایط خاص جغرافیایی، طبیعی و اسلامی بودن در زمره کشورهایی قرار می‌گیرد که در توریسم مذهبی می‌تواند بسیار فعال بوده و جمع زیادی از گردشگران مشتاق به مذهب را به خود جذب می‌کند.

حرم حضرت معصومه (س):

شهر قم دارای القابی همچون پایتخت مذهبی ایران و قطب فرهنگی، حرم اهل بیت، آشیانه آل محمد (ص)، مدینه المؤمنین، دارالموحیدین و شهر کریمه اهل بیت است (کمیلی، ۱۳۹۸، ص ۲۰). در مجموعه حرم حضرت معصومه (س) سلسله‌ای از فضاهای ورودی متعدد، متوالی و متباین وجود داشته است که با تاثیر بر ادراک عابران، حضور در حرم را به تجربه‌ای متمایز

از مهمترین آثار تاریخی شهر اردبیل است که از لحاظ معماری و کاشی کاری از شاهکارهای سده‌ی هشتم هجری و سال‌های پس از آن بوده و پس از وفات شیخ، به وسیله‌ی فرزند وی پایه گذاری شد و شاه عباس بناهای مهمی به این مجموعه افزود و اصطلاحاتی در آن انجام داد (مجربی و غلامی فیروز جائی، ۱۳۹۷، ص ۱۹۰). ارتقای کیفیت زندگی شهری سالمندان نیازمند ارزیابی کیفیت خدمات و زیرساخت‌های شهری و میزان مطابقت شهر با موضوع شهر دوستدار سالمند است (حسینقلی زاده، جلوخانی نیارکی، نخستین روحی، حاجیلو، ۱۳۹۹، ص ۳۷۲). پدیده‌ی سالمندی با افزایش تدریجی در روند زوال عملکرد اعضای بدن همراه است (سوزنده پور، قدیری، ارشم، ۱۳۹۹، ص ۱۲۶). معلولین نیز همانند سایر افراد عادی جامعه حق استفاده از تسهیلات شهری و اماکن عمومی از قبیل: اماکن فرهنگی، ورزشی و تفریحی، تجاری و ... را دارا می‌باشند. (لیموچی، مشرف جوادی، صفائی، محمدی، ۱۳۹۸، ص ۸۰). معلولیت واقعی است انکارناپذیر و بعنوان یک پدیده‌ی اجتماعی از ادوار گذشته تاکنون در جوامع مختلف وجود داشته است (شوچی، ۱۳۹۹، ص ۲۵۰). چهار استاندارد وجود دارد که ما تعریف می‌کنیم تا بتوانیم طرح شهرهای هوشمند را برای معلولان درست کنیم. چهار اصل مهمان نوازی که شامل: دسترسی، ایمنی، حل مسئله و انعطاف پذیری است (سوریوتریسونجکو، سیندی کاسیوما، هاری قیناردی، ۲۰۱۷، ص ۶۱۵). وضعیت سلامت، میزان تحصیلات، خانواده، اشتغال، تجربه‌ی سفر کردن و ساختار ارزشی درون نسل را به عنوان عوامل اثرگذار بر توقعات سالمندان بر می‌شمارند (ساک، فنائی، ۱۳۹۸، ص ۳۴). طراحی جهانی مستلزم این است که بدون توجه به سن، اندازه، توانایی و ناتوانی‌ها، به همه‌ی محیط‌ها تا حد ممکن همه‌ی افراد دسترسی و درک داشته باشند (طراحی خانه برای دیدار با همه‌ی نیازها، ۲۰۱۸، ص ۲۲). ایجاد فضاهایی که هم برای کودکان عادی و هم برای کودکان معلول قابل استفاده باشد، موجب ارتباط بین کودکان و سرزندگی آنها می‌شود و احتمال منزوی شدن کودکان کم توان را در فضاهای عمومی به حداقل می‌رساند (خوش نیت، کاظمی، ۱۳۹۸، ص ۷۰). با در نظر گرفتن روند رو به رشد جمعیت سالمندی و کاهش توانایی‌های جسمی، روانی و فراوانی بیشتر بیماری‌های مزمن در سالمندان توجه به توانمندسازی آنها یک ضرورت محسوب می‌شود (هدایتی، عزیز خانی، ۱۳۹۸، ص ۱۵۷). بخشی از موانع موجود بر سر راه معلولین به دلیل نادیده گرفتن نیازهای آنان در هنگام طراحی می‌باشد. (زندى محب، ۱۳۹۸، ص ۲). سالمندان بخشی از شهروندان آسیب‌پذیر هر شهری به شمار می‌آیند و در صورتی که فضاهای شهری برای سالمندان مناسب سازی گردد، بستر رفاه بیشتری برای این قشر از جامعه پدید خواهد آمد (سلیمانی، صمدپور، ۱۳۹۸، ص ۵۴). بهره‌مندی از بقعه‌ی شیخ صفی الدین اردبیلی برای سالمندان و معلولین جسمی-حرکتی با بهره‌گیری از تجهیزات و مناسب سازی فضاهای مورد استفاده‌ی این قشر خاص می‌تواند به ارزشمندتر شدن و شکوفایی هویت هرچه بیشتر این مجموعه بیانجامد. نوسازی و طراحی داخلی بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی-طراحی فضایی برای بهره‌مندی سالمندان و معلولین جسمی-حرکتی و افزایش کیفیت سلامت روحی و روانی افراد و افزایش حس تعلق به جامعه در سالمندان و معلولین جسمی-حرکتی از اهداف این تحقیق است.

۲- دیدگاه‌ها

طراحی داخلی؛ بی‌گمان، جمال یا زیبایی دلکش‌ترین پدیده‌ی هستی است و ادراک زیبایی نیز برجسته‌ترین امتیاز معنوی انسان محسوب می‌گردد (کریمی، مرادی، ۱۳۹۹، ص ۲). روشنایی با طیف کامل به قدری برای

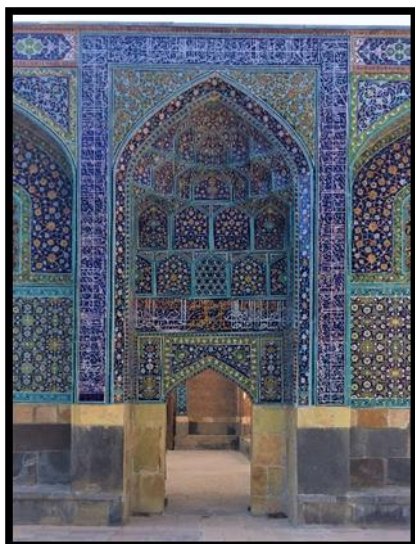
آدرس سایت مورد نظر پروژه در شهرستان اردبیل، خیابان عالی قاپو، مجموعه بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی می باشد. بخشی از این مجموعه که با کاربری تجاری طراحی شده است تبدیل به تفرجگاه برای استراحت دوره‌ای سالمندان گشته است.

شکل ۱- دروازه ورودی

شکل ۲- صحن میانی

شکل ۳- درگاه شاه عباسی

مبدل می‌کرده است (رضایی ندوشن، عبدالهادی دانشپور، بهزاد فر، ۱۳۹۸، ص ۱۰۱).

حرم شاه عبدالعظیم (ص)

از دیرباز تاکنون آرامگاه و مقابر امامان و فرزندان پاک آنان در تمامی سرزمین‌های اسلامی، ملجأ و پناهگاه دوست داران و ارادتمندان آنان بوده است تا در پرتو انوار نورانی آنان به تذهیب درون و تسلی روح و جسم خود پردازند، دردها و آلام خود را در پناه آنان درمان، برآمدن نیازها و حاجات خود را در دست‌های گشاده و پربرکت ایشان ببینند و از چشمه جوشان معنویت آنان سیراب شوند. (سعیدی، حسینی مقدم، بداغی، لگزبان، ۱۳۹۹، ص ۷۶).

حرم شاهچراغ (ع)

حرم حضرت شاهچراغ (ع) همانطور که از نامش بر می‌آید، به عنوان پادشاه نورها، بیش از هر بنا و اثر هنری دیگری در برگرفته فلسفه نور و ارائه این اندیشه در قالب ماده است (محمدی وکیل، ۱۳۹۸، ص ۱۰۶). اقداماتی که میرزا حبیب الله شریفی در جهت احیای بقعه شاهچراغ (ع) کرد شامل بازسازی و تعمیر عمارات پیشین و احداث چندین بنای جدید بود. ساختمان اولیه شاهچراغ (ع)، محور شمالی - جنوبی داشت، به طوری که صحن و ورودی اصلی در جبهه شمالی و ساختمان بقعه و گنبد و الحاقات آن رو به جنوب قرار گرفته بود. بخش مهمی از این بنا در اوایل سده دهم فرسوده یا مخروبه بود. میرزا حبیب الله شریفی معماری بقعه شاهچراغ را با تعمیر طنبی {تالار} جنوبی گنبد آغاز کرد و ابنیه جدید را نیز در امتداد محور اصلی بقعه احداث کرد (میرزا ابوالقاسمی، ۱۳۹۸، ص ۱۴).

نام شناسی

اردبیل نام شهری است در شمال غربی ایران در اقلیم سرد و با مردمی آذری زبان. در منابع تاریخی مربوط به دوره صفویه، که تعداد آنها کم نیست، سعی شده شهر اردبیل به عنوان یک مرکز مذهبی شیعی معرفی گردد (نجفی نژاد، ۱۳۹۷، ص ۸۹). این شهر قبل و پس از اسلام مرکز آذربایجان بوده است. اردبیل در طول تاریخ، به نام‌های گوناگونی از جمله «دارالارشاد»، «دارالملک»، «دارالعرفان»، «دارالامان» و «شهر مقدس (آرتاویل)» ملقب بوده است و در دوره‌های مختلف، مرکز ایالت آذربایجان بوده و بعلت قراردادن در مسیر جاده ابریشم از رونق اقتصادی بسیار خوبی برخوردار بوده است. شهرت و اهمیت آردبیل تنها از آن جهت نیست که چند تن از پادشاهان ایران آن شهر را قرارگاه خود ساختند، بلکه از آن لحاظ است که سر حلقه فرقه صفویه، شیخ صفی‌الدین اردبیلی، از این‌جا برخاست و در همین‌جا به خاک سپرده شد. با ظهور شیخ صفی‌الدین و خاندان صفوی، اردبیل اعتبار ویژه‌ای یافت، بطوری‌که این شهر در زمان تیمور، دارالارشاد و در زمان پادشاهان صفوی با عنوان دارالامان از جایگاه خاص سیاسی، اجتماعی و فرهنگی برخوردار گردید. حکومت صفوی بسیاری از هرج و مرج‌ها را که در ایران وجود داشت، برانداخت و یک حکومت دینی و مذهبی را پایه‌گذاری کرد که به گفته بسیاری از کارشناسان تاریخ تشکیل دولت یکی از وقایع تاریخ ایران بشمار می‌آید. واژه اردبیل یک واژه ایرانی است که ریشه در اوستایی دارد که از واژه «آرتا» (بمعنی مقدس که در فارسی میانه تبدیل به «ارد» شده است و در کلماتی نظیر اردشیر، اردوان، اردستان، اردکان آمده) و «ویل» به معنی شهر تشکیل شده است.

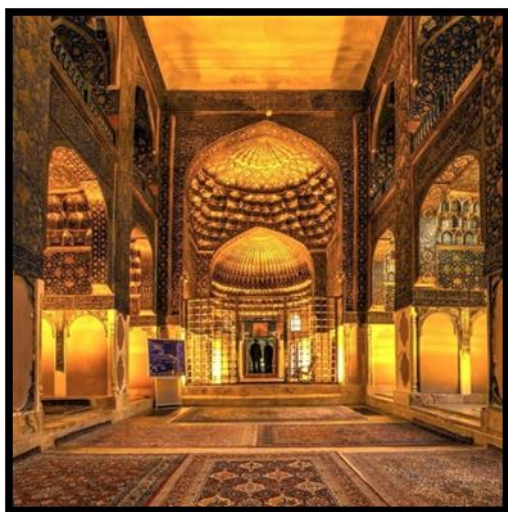
سایت

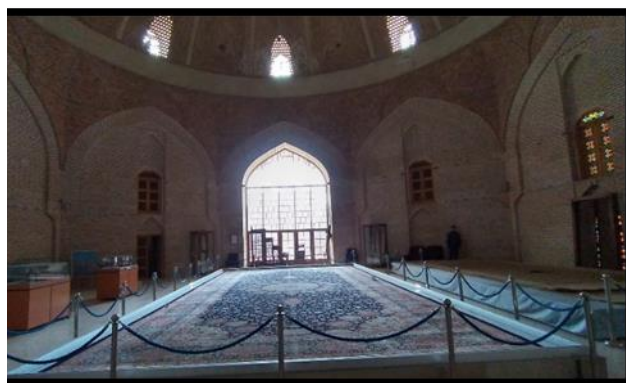
شکل ۸- ورودی صحن ورودی

شکل ۴- گالری سنگ

شکل ۹- سقف قندیل خانه

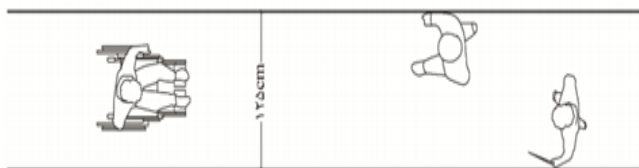
شکل ۵- جنت سرا

شکل ۶- شهید گاه

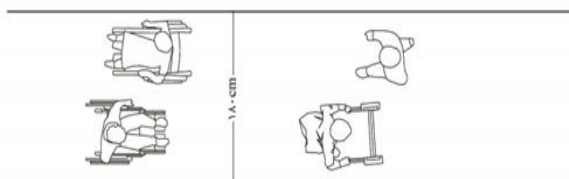
روش پژوهش

ضوابط طراحی پیاده رو؛ مسیر عبور افراد پیاده باید واضح، خوانا، پیوسته و بدون مانع باشد. - حداقل عرض مفید پیاده رو باید ۱۲۵ سانتی متر باشد.

شکل ۱۰- حداقل عرض مفید پیاده رو

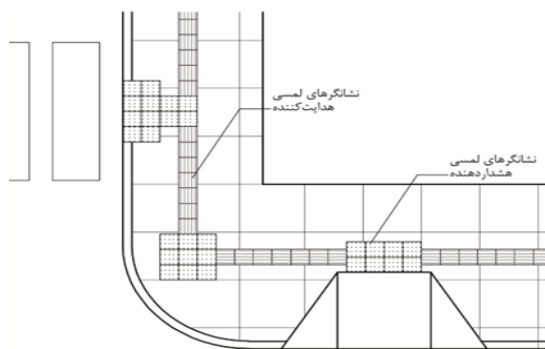
به منظور عبور دو صندلی چرخ دار از کنار یکدیگر در یک پیاده رو پر تردد عرض آن باید حداقل ۱۸۰ سانتی متر باشد.

شکل ۱۱- حداقل عرض مفید پیاده رو پر تردد

گنبد الله الله

سطح پیاده‌رو باید موازی مسیر تردد بوده و همتراز پیاده‌رو باشند تا مانعی در مسیر حرکت افراد با معلولیت حرکتی نشوند- نشانگرهای لمسی باید در محل‌های مشخص و منطقی قرار داده شوند تا باعث گیج شدن عابران نشوند- برای کمک در مسیریابی به افراد با محدودیت بینایی استفاده از کفپوش‌های لمسی شیاردار با رنگ متضاد (ترجیحاً زرد) به صورت نواری الزامی است- برای هشدار در مورد خطرات، موانع، تغییر جهت‌ها، اختلاف سطوح و اطلاع رسانی از امکانات عمومی استفاده از کفپوش‌های لمسی سکه‌ای با رنگ متضاد (ترجیحاً زرد) الزامی است- کفپوش‌های هشداردهنده سکه‌ای باید در محل تقاطع پیاده‌روها، جداول، سکوها، خطوط ریلی و ابتدا و انتهای پلکان‌ها، شیب‌راه‌ها، پله برقی‌ها، پیاده‌روهای متحرک، بالابرها و .. بکار روند.

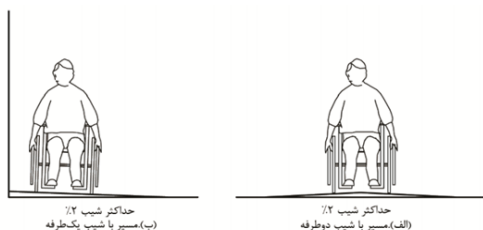

شکل ۱۴- نمونه کفسازی مسیر با نشانگرهای لمسی

موزاییک‌های نشانگر لمسی سطح پیاده‌رو باید با عرض ۲۰ تا ۴۰ سانتیمتر باشند- موزاییک‌ها باید به آسانی از سطوح مجاور و احاطه کننده آنها با برجستگی لمسی و تباین بصری قابل تشخیص باشند- موزاییک‌های نشانگر لمسی هشداردهنده باید از نشانگرهای لمسی هدایت کننده قابل تشخیص باشند.

شیب پیاده‌رو

حداکثر شیب عرضی پیاده‌رو ۲ درصد باشد.

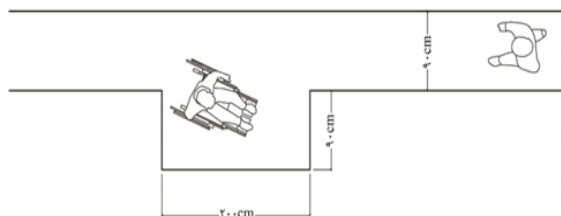
شکل ۱۵- حداکثر شیب عرضی پیاده‌رو

اگر بنا به شرایط جغرافیایی وجود شیب تند اجتناب ناپذیر است، باید یک مسیر جایگزین و فرعی پیشبینی شده و با علامتگذاری مشخص گردد.

موانع در پیاده‌رو

در پیاده‌روهایی که به هر علت مانعی نصب می‌گردد، رعایت حداقل عرض مفید عبوری ۱۲۵ سانتیمتر الزامی است- موانع باید تا حد امکان در بیرون از مسیر حرکت در پیاده‌رو قرار گیرند- موانع فیزیکی عمودی (بولاردها) که برای تفکیک و محافظت مسیرهای پیاده‌رو از محل توقف یا حرکت اتومبیل نصب می‌شوند نباید راه عبور و دسترسی افراد با صندلی چرخدار را مسدود نمایند. فاصله مابین دو میله هدایت کننده باید حداقل ۱۲۰ سانتیمتر بوده و با رنگهای متمایز مشخص شوند.

با استفاده از امکانات، حداقل عرض پیاده‌روهای باریک باید به ۹۰ سانتیمتر رسانیده شود. این امکانات شامل سرپوشیده کردن جوی آب، الحاق بخشی از سواره‌رو به پیاده‌رو، کاهش عرض باغچه‌های کنار پیاده‌رو و... است. در محل‌هایی که به دلیل محدودیت‌های فضایی عرض پیاده‌رو ۹۰ سانتیمتر است، بهتر است در فاصله هر ۵۰ متر، فضای گردشی به عرض ۹۰ سانتیمتر و طول ۲۰۰ سانتیمتر به پیاده‌رو اضافه شود.

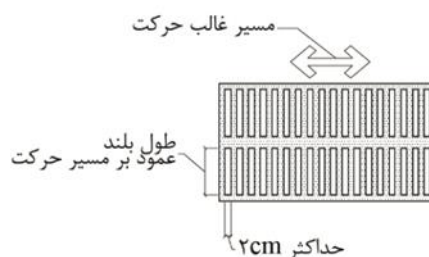
شکل ۱۲- ابعاد فضای گردش در پیاده‌رو با عرض ۹۰ سانتیمتر

شعاع حرکت پنجره‌ها و درهای ساختمان‌های مجاور پیاده‌رو نباید در حریم مسیر پیاده‌رو قرار گیرد.

در اطراف موانع موجود در پیاده‌رو لازم است از هشدارهای شنیداری استفاده شود.

کفسازی پیاده‌رو

پوشش کف پیاده‌رو باید از مصالح سخت، ثابت، غیرلغزنده و هموار باشد- پوشش کف پیاده‌رو باید در مقابل شرایط جوی و تغییر شکلها پایدار بوده و در شرایط گوناگون آب و هوایی قابل استفاده باشد- فاصله بین قطعات کفپوش پیاده‌رو در صورتی که به طور کامل پر شده باشد باید حداکثر ۱۰ میلیمتر و در غیر این صورت حداکثر ۵ میلیمتر باشد- حتی الامکان از نصب هرگونه درپوش و دریچه بازدید در مسیر غالب عبور و مرور جلوگیری شود، در صورت لزوم هرگونه درپوش باید با کفسازی پیاده‌رو همتراز باشد- حتی الامکان از نصب هرگونه شبکه در سطح پیاده‌رو جلوگیری شود. در صورت لزوم شبکه باید همتراز با سطح پیاده‌رو، عمود بر جهت حرکت و فضای باز آن از ۲ سانتیمتر کمتر باشد.

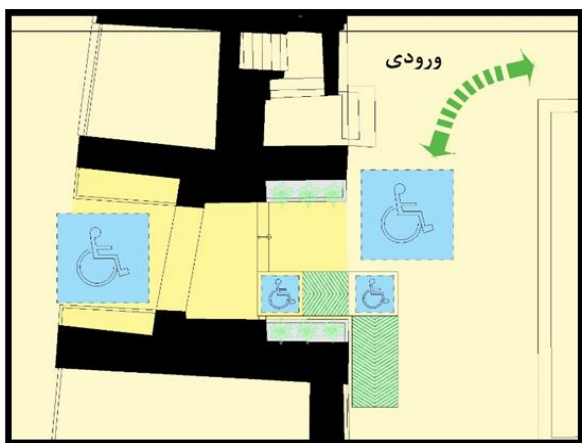

شکل ۱۳- شبکه در سطح پیاده‌رو

پیاده‌رو باید دارای آبراه مناسب بوده و تخلیه آبهای سطحی به گونه‌ای انجام شود که مانع از تجمع آب باران و برف در سطح آن گردد- قسمت اتصال دو پیاده‌رو که نسبت به هم اختلاف سطح دارند، باید به شکل مسطح و با ابعاد حداقل ۱۲۵×۱۲۵ سانتیمتر طراحی گردد- در محل تقاطع دو پیاده‌رو، لازم است کفسازی محل تقاطع با بافت و رنگ متفاوتی اجرا گردد تا برای اشخاص نابینا و نیمه بینا قابل تشخیص باشد.

نشانگرهای لمسی

مسیر رفت و آمد باید برای عبور و مرور افراد نابینا و کم بینا توسط نشانگرهای لمسی سطح پیاده‌رو قابل تشخیص باشد- نشانگرهای لمسی

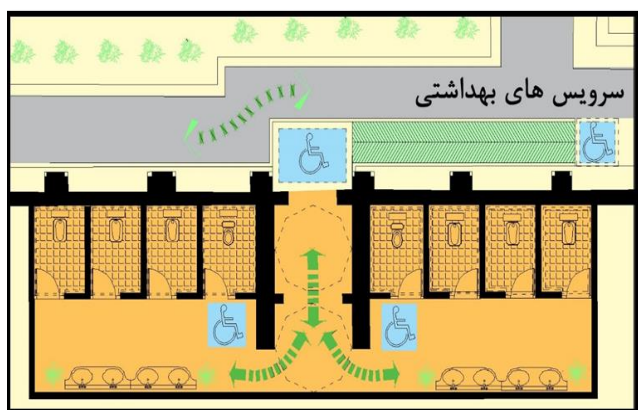

شکل ۱۹- مشخص کردن مسیر ورودی با نشانگر های لمسی

طراحی سرویس‌های بهداشتی

طراحی سرویس‌های بهداشتی مناسب برای سالمندان و معلولین

جسمی- حرکتی با استفاده از رمپ و نشانگر های لمسی

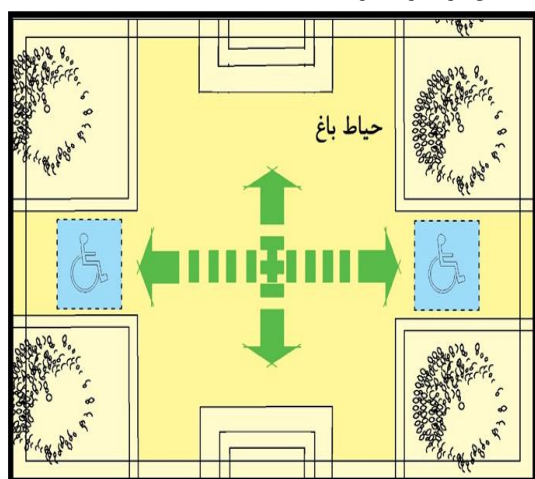

شکل ۲۰- طراحی سرویس های بهداشتی مطابق با ضوابط معلولین

طراحی حیاط باغ

طراحی حیاط باغ با استفاده از نشانگر های لمسی در مسیر حرکت و

حفاظ های ایمن در کنار مسیر

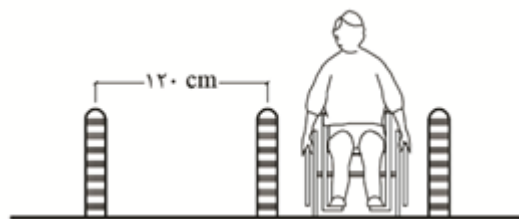

شکل ۲۱- طراحی باغ

طراحی صحن میانی

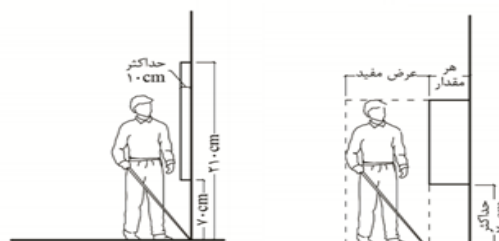
طراحی صحن میانی با استفاده از نشانگر های لمسی در مسیر حرکت و

حفاظ های ایمن در کنار مسیر

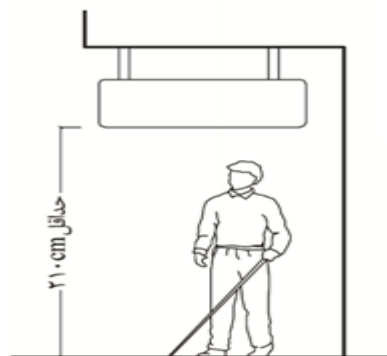
شکل ۱۶- فاصله بین پست های ورودی

ارتفاع نرده‌ها و موانع عبوری باید بین ۷۵ تا ۹۵ سانتیمتر در نظر گرفته شود. فاصله انتهایی میله مانع از زمین نباید بیش از ۱۰ سانتیمتر باشد- پیاده‌روهای مسقف باید حداقل ۲۱۰ سانتیمتر ارتفاع آزاد داشته باشند. در صورتی که در قسمت‌هایی از مسیر پیاده‌رو ارتفاع از ۲۱۰ سانتیمتر کمتر باشد، باید رنگ آن متضاد با محیط بوده و جهت هشدار به اشخاص نابینا سطوح هشداردهنده لمسی تأمین گردد- پیش آمدگی اشیای نصب شده بر روی دیوار پیاده‌رو مانند تابلوها که لبه‌های خارجی آنها در ارتفاع بین ۷۰ تا ۲۱۰ سانتیمتر از کف تمام شده قرار داشته باشند، نباید از ۱۰ سانتیمتر بیشتر باشد.

شکل ۱۷- پیش آمدگی اشیای نصب شده روی دیوار با ارتفاع ۷۰ سانتیمتر

پیش آمدگی اشیای نصب شده روی پایه یا ستون در ارتفاع بین ۷۰ تا ۲۱۰ سانتیمتر از کف تمام شده، که در جهت حرکت فرد پیاده باشد و تا ۳۰ سانتیمتر مجاز است. ارتفاع آزاد پایین اشیای آویزان از سقف مانند تابلوها از کف نباید کمتر از ۲۱۰ سانتیمتر باشد.

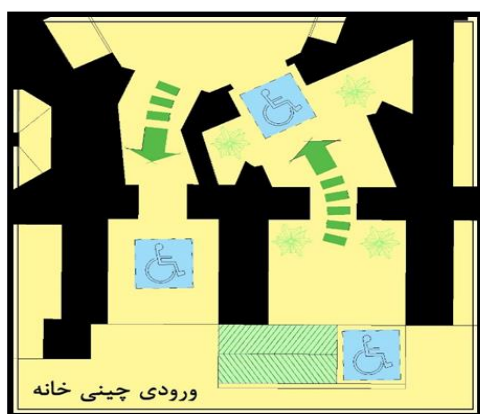

شکل ۱۸- ارتفاع آزاد پایین اشیای آویزان از سقف

طراحی بخش دروازه ورودی

طراحی بخش دروازه ورودی مناسب برای سالمندان و معلولین جسمی-

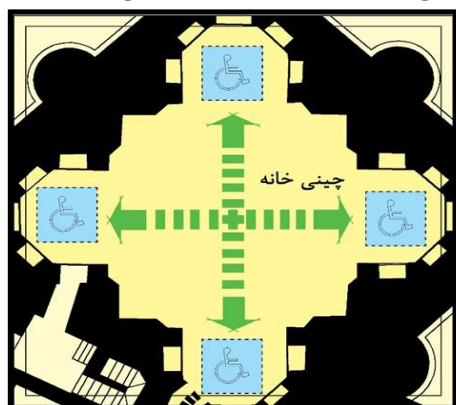
حرکتی با استفاده از رمپ و حفاظ‌های ایمن در کنار مسیر

شکل ۲۵- تامین حداقل نور مورد نیاز مسیر حرکت سالمندان و معلولین جسمی- حرکتی

طراحی چینی خانه

طراحی چینی خانه با استفاده از نشانگر های لمسی در مسیر حرکت

شکل ۲۶- تامین حداقل نور مورد نیاز مسیر حرکت سالمندان و معلولین جسمی- حرکتی

طراحی ورودی جنت سرا

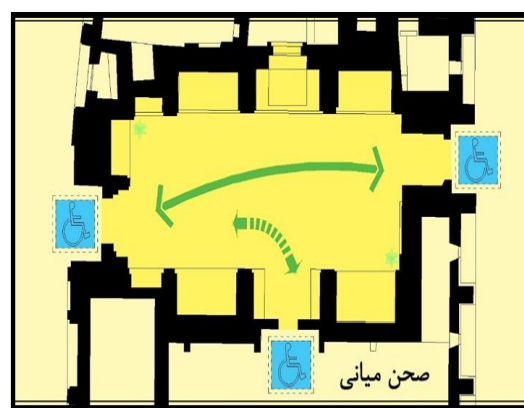
طراحی ورودی جنت سرا با استفاده از رمپ و حفاظ های ایمن در کنار

ورودی

شکل ۲۷- ورودی جنت سرا

طرح پیشنهادی نهایی

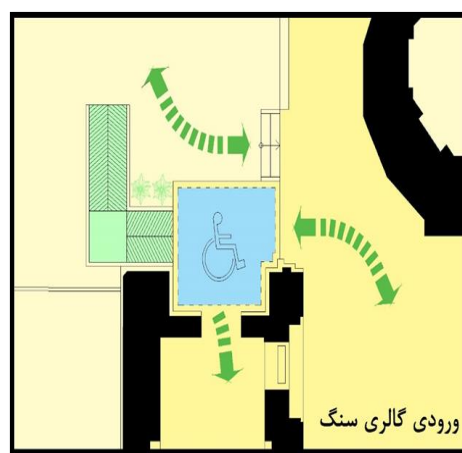

شکل ۲۲- طراحی صحن میانی

طراحی ورودی گالری سنگ

طراحی ورودی گالری سنگ با استفاده از رمپ و حفاظ های ایمن در

کنار ورودی

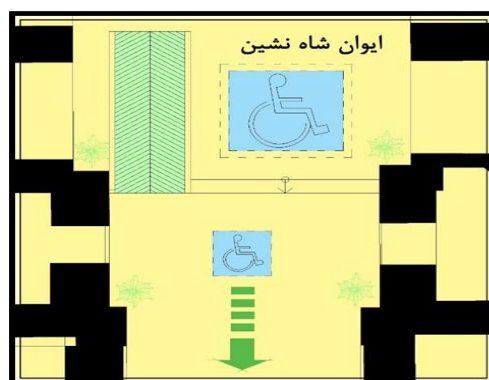

شکل ۲۳- مشخص کردن ورودی گالری سنگ با نشانگر های لمسی

طراحی ایوان شاه نشین

طراحی ورودی ایوان شاه نشین با استفاده از رمپ و حفاظ های ایمن در

کنار ورودی

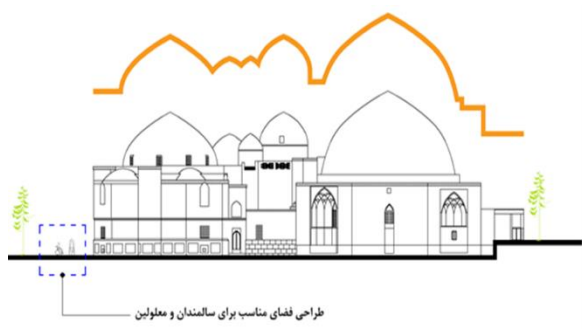

شکل ۲۴- طراحی ایوان شاه نشین

طراحی ورودی چینی خانه

طراحی ورودی چینی خانه با استفاده از رمپ و حفاظ های ایمن در کنار

ورودی

شکل ۳۲- طراحی شهید گاه

مراجع

احمدی، عباسعلی (۱۳۹۹). مطالعه تطبیقی-تحلیلی بقعه عبدالمومن حبیب آباد، جلوه گاهی از نقاش دیواری عهد صفوی و قاجار. مطالعات باستان شناسی ایران، شماره ۱۲، سال چهارم، (صفحات ۱۸۹-۲۰۸)

اسدیپور، هاجر، ریاحی دهکردی، علی و اسدیپور، علی (۱۳۹۹). تحلیل عوامل موثر بر کیفیت زندگی اجتماعی شهروندان در فضا های شهری معاصر (نمونه مورد مطالعه: میدان فرهنگ شهر یزد). مطالعات ساختار و کارکرد شهری، سال هفتم، شماره بیست و چهارم، (صفحات ۷-۳۲)

اعتمادی پور، مرضیه، مهدی نژاد، جمال الدین و صالح صدق پور، بهرام (۱۳۹۹). شاخصه های ایده پردازی در فرآیند طراحی از دیدگاه نشانه شناختی با کاربست تحلیل عامل R. دو فصلنامه اندیشه معماری، نشریه علمی، سال چهارم، شماره هشتم، پاییز و زمستان ۱۳۹۹، (صفحات ۱-۱۱)

بهادریان، یوسف و پیربابایی، محمد تقی (۱۳۹۹). ارزیابی مولفه های کیفی پیاده راه های شهری نمونه موردی: پیاده راه شیخ صفی الدین اردبیلی. سومین همایش ملی راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار در علوم معماری و شهرسازی ایران، (صفحات ۹-۱)

نقوی، سوگند و روستایی، شیرین، (۱۳۹۹). مطالعه ساختاری هشت نمونه مطالعاتی کاغذ از اسناد بقعه شیخ صفی اردبیلی متعلق به موزه ملی ایران. جنگل و فرآورده های چوب، مجله منابع طبیعی ایران، دوره ۷۳، شماره ۱، (صفحات ۱۳-۲۵)

خوش نیت، مهربانو، و کاظمی، فاطمه (۱۳۹۸). طراحی پارک در مقیاس کودکان در راستای استفاده همسان کودکان معلول در کنار سایر کودکان و تقویت خلاقیت آنان. فصلنامه علمی تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهشهای شهری، سال دوم، شماره ۲ (پیاپی ۵)، (صفحات ۶۷-۷۶)

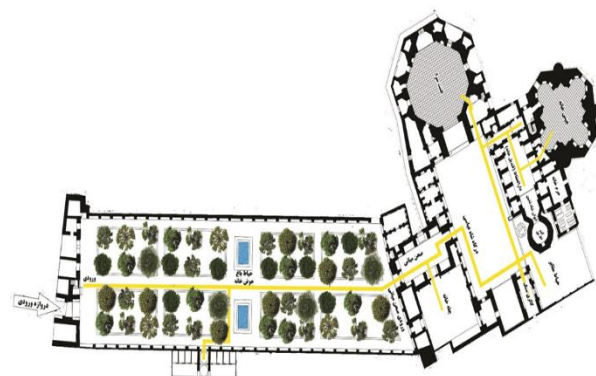
ذبیح قاسمی، مریم، طهرانی زاده، مریم و مردوخ، محمد سعید (۱۳۹۸). اثربخشی قصه درمانی بر سازگاری اجتماعی و احساس تنهایی کودکان معلول جسمی حرکتی. فصلنامه کودکان استثنایی، سال نوزدهم، شماره ۲، (صفحات ۵-۱۵)

رسولی فر، امیر، واحدیان شاهرودی، محمد، جمالی، جمشید و طهرانی، هادی (۱۳۹۹). بررسی خودکارآمدی و ارتباط آن با عوامل موثر بر وضعیت تغذیه در سالمندان. نشریه پایش، سال نوزدهم، شماره دوم، (صفحات ۲۰۵-۲۱۵)

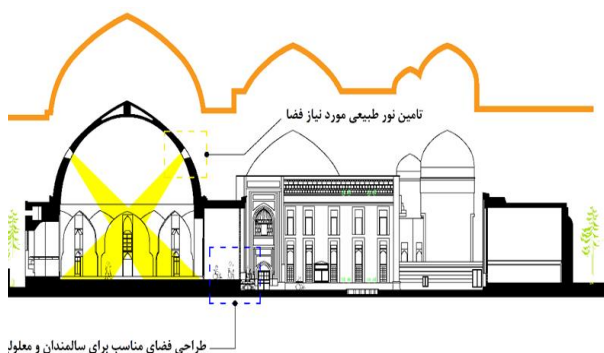
رضایی ندوشن، محمد، دانشپور، سید عبدالهادی و بهزاد فر، مصطفی (۱۳۹۸). سیر تحول حرم حضرت معصومه (س) با تأکید بر سلسله مراتب ورود (تشریف) از دوره صفوی تا دوره قاجار. دو فصلنامه معماری ایرانی، شماره ۱۶، (صفحات ۸۱-۱۰۴)

رضائی اول، مصطفی، احدی، حسن، عسگری، پرویز و نجات، حمید (۱۳۹۹). اثربخشی بهزیستی درمانگری بر احساس تنهایی و تنظیم شناختی هیجان سالمندان مبتال به افسردگی غیربالینی. مجله علوم روانشناختی، دوره نوزدهم، شماره ۸۸، (صفحات ۵۱۱-۵۱۹)

روشن، محسن و سعادت، فرزین (۱۳۹۹). بررسی تجربی عملکرد سیستم طاقچه نوری (light shelf) برای بهبود کیفیت نور طبیعی در فضای داخلی ساختمان در گیلان. فصل نامه علمی انرژی های تجدید پذیر و نو، سال هفتم، شماره دوم، (صفحات ۴۶-۵۷)

شکل ۲۸- طراحی پلان

شکل ۲۹- طراحی جنت سرا و صحن اصلی

شکل ۳۰- طراحی حیاط باغ، صحن میانی و حیاط مقابر

شکل ۳۱- طراحی حیاط مقابر و شهید گاه

لیموچی، سیما، مشرف جوادی، بتول، صفانیا، علی محمد و محمدی، فریبا (۱۳۹۸). شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت معلولین در فعالیت های ورزشی. پژوهش های معاصر در مدیریت ورزشی، سال نهم، شماره ۱۸، (صفحات ۷۷-۹۰)

مجربی، حسن و غلامی فیروز جانی، علی (۱۳۹۷). اهمیت و ارزش بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی در معماری و هنر های اسلامی (۶۵۰-۷۳۵ق). پژوهشنامه تاریخ های محلی ایران، سال ششم، شماره دوم، پیاپی ۱۲، (صفحات ۱۸۹-۲۰۴)

مجیدی، مهسا، صابری مقدم، منصور و حبیب، فرح (۱۳۹۹). ارزش ها و گرایش های فلسفه ی اسلامی بر معماری مسکونی صفوی (مطالعه موردی: خانه های جلفای نو صفوی). نشریه علمی-پژوهشی مطالعات هنر اسلامی، سال شانزدهم، شماره ۳۷، (صفحات ۱-۱۸)

محمدی وکیل، مینا (۱۳۹۸). تاثیرات وجوه بصری و مفهومی آینه کاری حرم حضرت شاه چراغ (ع) بر آثار هنری معاصر (مطالعه موردی آثار منیر فرمانفرمایان). فصلنامه علمی-پژوهشی شیعه شناسی، سال هفدهم، شماره ۶۸، (صفحات ۱۰۳-۱۲۶)

ملک میرزائی، سمیرا و کاظمی، سید سجاد (۱۳۹۹). تاثیر معماری ایرانی - اسلامی بر جرائم منافی عفت (با توجه خاص به بانوان). کارآگاه، سال سیزدهم، شماره ۵۰، (صفحات ۸۷-۱۱۱)

میرزا ابوالقاسمی، محمدصادق (۱۳۹۸). نقش حجر: سواد سنگ وقف نامه بقعه شاهچراغ (ع). آینه میراث، شماره ۶۵، (صفحات ۹-۳۲)

ورعی، پیام، مومنی، خدامراد و مرادی، آسیه (۱۳۹۸). نقش میانجی گری خود شفقت ورزی در رابطه بین نگرش به دین و بهزیستی روانشناختی در سالمندان. فصلنامه علمی-پژوهشی طل توانبخشی، (صفحات ۴۹-۶۲).

زندى محب، آرزو (۱۳۹۸). تحقیقی بر طراحی معماری برای افراد معلول (فضاهای جمعی). پنجمین همایش بین المللی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار، شیراز، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، (صفحات ۱-۱۲)

ساکي، الهه، و فنائی، ساناز (۱۳۹۸). بازتعریف مفهوم گردشگری شهری با محوریت مخاطب سالمند. فصلنامه علمی تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهشهای شهری، سال دوم، شماره ۲، (پیاپی ۵)، (صفحات ۲۷-۴۰).

سعیدی، علی، حسینی مقدم، سید امین، بداغی، محمد و لگزبان، مهدی (۱۳۹۹). مکان یابی پناهگاه های عمومی دو منظوره در اماکن مقدس با رویکرد پدافند غیرعامل (مطالعه موردی: مجموعه حرم حضرت عبدالعظیم (ع). نشریه علمی پدافند غیر عامل، سال یازدهم، شماره ۱، بهار ۱۳۹۹، (صفحات ۷۱-۸۱)

سوزنده پور، سید رسول، قدیری، فرهاد و ارشم، سعید (۱۳۹۹). نقش بازیهای گام برداری اگزرجیم و تردمیل در بهبود کارکرد های جسمانی سالمندان. رفتار حرکتی، دوره ۱۲، شماره ۳۹، (صفحات ۱۲۵-۱۴۲)

شویچی، جعفر (۱۳۹۹). تاثیر آموزش واقعیت درمانی بر خود مراقبتی و خود تنظیمی هیجانی مردان معلول جسمی - حرکتی. مجله دست آوردهای روانشناختی (علوم تربیتی و روان شناسی)، دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره چهارم، سال ۲۷، شماره ۱، (صفحات ۲۴۷-۲۶۴)

کریمی، محمد صادق و مرادی، ابراهیم (۱۳۹۹). بازشناخت ابعاد عینی و ذهنی زیباشناسی معماری اسلامی در دوران معاصر. نشریه علمی-پژوهشی مطالعات هنر اسلامی، سال شانزدهم، شماره ۳۷، (صفحات ۱-۱۷)